

ΑΘΑΝ. Ν. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΟΥ ΝΟΜΙΚΗΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

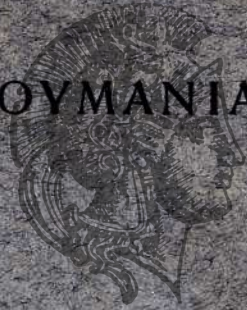
ΔΥΟ ΛΕΞΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ

ΑΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ

ΕΝ ΡΟΥΜΑΝΙΑΙ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΧΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑ"

Κ. ΜΑΙΖΝΕΡ ΚΑΙ Ν. ΚΑΡΓΑΔΟΥΡΗ

1911

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

N

245

4.245

ΑΘΑΝ. Ν. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΟΥ ΝΟΜΙΚΗΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΔΥΟ ΛΕΞΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ

ΑΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ

ΕΝ ΡΟΥΜΑΝΙΑΙ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Τῷ Σεβαστῷ μοι κἀδελφῷ

Κ^ω Τ. Ηρωοῦρου

μετὰ σεβασμῶν.

Α. Μ. Αθανασίου

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑ,"

Κ. ΜΑΪΣΝΕΡ ΚΑΙ Ν. ΚΑΡΓΑΔΟΥΡΗ

1911

1191

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

684

22 ΣΕΠ. 1958

ΤΩΙ ΣΕΒΑΣΤΩΙ ΜΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΗΙ

ΑΝΔΡΕΑΙ ΜΙΧ. ΑΝΔΡΕΑΔΗ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΙ

ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ

ΕΝ ΤΩΙ ΕΘΝΙΚΩΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΙ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΜΕΤΑ ΣΕΒΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ ΑΝΑΤΙΘΗΜΙ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Τ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΚ ΔΩΡΕΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

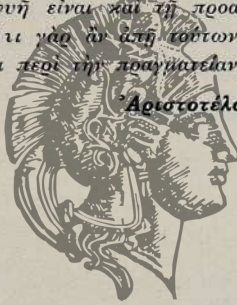

ΑΘΗΝΩΝ

Τὸν οἰκονομεῖν μέλλοντά τι κατὰ τρόπον τῶν τε τόπων,
περὶ οὓς ἂν πραγματεύηται, μὴ ἀπείρως ἔχειν, καὶ τῇ
φύσει εὐφυῆ εἶναι καὶ τῇ προαιρέσει φιλόπονόν τε καὶ
δίκαιον· ὅτι γὰρ ἂν ἀπὸ τούτων τῶν μερῶν, πολλὰ δια-
μαρτήσεται περὶ τὴν πραγματείαν, ἣν μεταχειρίζεται.

Ἀριστοτέλους Οἰκονομικά Β.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Τὰ συστήματα τῶν ἀμέσων φόρων, τὰ καθιερωθέντα ὑπὸ τῶν τεσσάρων χριστιανικῶν κρατῶν τῆς Ἰλλυρικῆς Χερσονήσου, παρουσιάζουσι πολλὰ τὰ κοινὰ λόγῳ τῶν παρεμφερῶν κοινωνικῶν καὶ οικονομικῶν συνθηκῶν, ὡς καὶ τῶν κοινῶν πηγῶν (συνήθως τῆς Γαλλικῆς νομοθεσίας), ἐξ ὧν ἦντλησαν οἱ νομοθέται. Ἐξάίρεσιν ἀποτελεῖ τὸ τμήμα τῆς ἐγγείου φορολογίας, καθ' ἃ Ἑλλάς, Σερβία, Βουλγαρία καὶ Ῥουμανία, ἀναχωροῦσαι ἐκ τῆς αὐτῆς ἀφειτηρίας, τῆς δεκάτης, κατέληξαν εἰς ἐντελῶς διάφορα συμπεράσματα. Καὶ ἡ μὲν Ἑλλὰς παρέδεδχη, ὡς γνωστόν, τὸ σύστημα τῶν ἀσοτριόντων κτηνῶν, ἡ δὲ Σερβία, τὸ προσφιλὲς τῷ μακαρίτῃ Σώτηροπούλῳ σύστημα τῆς στρεμματικῆς φορολογίας, ἡ δὲ Βουλγαρία τὸ καὶ παρ' ἡμῶν ἄλλοτε ὑπὸ τινῶν ὑποστηρικτῶν σύστημα τῆς διανεμητῆς φορολογίας, ἡ δὲ Ῥουμανία τέλος, τὸν ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος φόρον, δηλαδὴ ἀκριβῶς τὸ σύστημα ἐκεῖνο, ὅπερ παρ' ἡμῶν, ὡς καὶ εἰς τὸ παρίστριον Βασίλειον, χρησιμεύει ὡς βάσις τοῦ φόρου τῶν οἰκοδομῶν. Ἐὰν ἐξ ἄλλου ἀναλογισθῇ ὁ δημοσιολογῶν ὅτι ἡ Τουρκία ἐκράτησε τὴν δεκάτην, καὶ ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο, μὲ πολλὰς βελτιώσεις, διετηρήθη ἐν Κύπρῳ, καὶ ἐφαρμόζεται καὶ πάλιν ἐν Κρήτῃ, ἀναγκάζεται νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι θὰ εἶχεν ἄδικον νὰ παραπονεθῇ δι' ἔλλειψιν ποικιλίας.

Τῇ ἀληθείᾳ μόνον μία μορφή ἐγγείου φορολογίας δὲν ἀνευρίσκεται, τὸ κτηματολόγιον ἢ κατάστρον, ὅπως (πρὸς σαφεστέραν διάκρισιν πρὸς τὰ κτηματικὰ βιβλία), λέγει ὁ κ. Καροῦσος, δηλαδὴ τὸ τελειότατον, ἀλλὰ συνάμα καὶ τὸ λεπτότατον τῶν φορολογικῶν ὀργάνων. Ἐν αὐτῇ τῇ Βοσνίᾳ καὶ Ἐρζεγοβίνῃ, ἔνθα ἐν τούτοις αἱ κτηματολογικαὶ ἐργασίαι, ἴσως

ταχύτερον τοῦ δέοντος διεκπεραιωθεῖσαι, ἐτελείωσαν πρὸ ἱκανῶν ἐτῶν, ἢ Τουρκικῆ Δεκάτη δὲν κατηργήθη, ἀποδίδουσα μάλιστα τὸ τριπλάσιον ἢ ὅ,τι ἀπέδιδεν ἐπὶ Τουρκοκρατίας¹. Παρατηρητέον παρεμπιπτόντως ὅτι ἡ διατήρησις τῆς Δεκάτης ὑπὸ Διοικήσεων πεφωτισμένων, ὡς ἡ Βρειτανικὴ καὶ ἡ Αὐστριακὴ, δεικνύει ὅτι ἐσπεύσαμεν ἴσως τῷ 1880 καταργοῦντες φορολογίαν λίαν προσοδοφόρον, ἀλλ' ἐν ταύτῳ ἀρκοῦντως ἀρχαϊκὴν, καὶ τὴν ὁποίαν εἶναι πολὺν εὐκολώτερον νὰ διατηρήσῃ τις ἢ νὰ ἐπαναφέρῃ. Ἐποικοδομητικὰ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης εἶναι καὶ τὰ ἐξῆς: Ἀναδιφῶν τὰ πρακτικὰ τοῦ Ἀγγλικοῦ Κοινοβουλίου εὔρον τὴν ἀγόρευσιν, δι' ἧς κατ' Ἰούλιον τοῦ 1880, ὁ ἀείμνηστος *Sir* Κάρολος Δίλκε, ὑφυπουργὸς τότε τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀνέπτυσε τὸ φιλελεύθερον καὶ μεταρρυθμιστικὸν πρόγραμμα, ὅπερ τὸ ἄρτι ἀνεκθὸν εἰς τὴν ἀρχὴν ὑπουργεῖον Γλάδστωνος ἐσκόπευε νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς Κύπρον. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐπηγγέλθη τὴν κατάργησιν τῆς Δεκάτης, «ἦν ὁ Τυρκὸν κατήργησε πρὸ ὀλίγου ἐν Ἑλλάδι». Μελετηθέντος ὁμῶς τοῦ πράγματος ἐπιμελέστερον, οἱ Ἀγγλοὶ δὲν ἠκολούθησαν τὸ Ἑλληνικὸν παράδειγμα περιορισθέντες, ὡς εἴπομεν, εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ σατραπικοῦ (κατὰ τὸν Ψευδαρισιοτέλην) θεσμοῦ.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ Τουρκικὴ Αὐτοκρατορία καὶ τὰ ἀπ' αὐτῆς ἀποσπασθέντα κράτη ἀποτελοῦσι ποικιλώτατον ἀντικείμενον μελέτης διὰ τὸν εἰς τὰ τῆς ἐγγείου φορολογίας ἀσχολούμενον. Ἐπειδὴ δὲ ἐξ ἄλλου οὐδὲν τῶν προμνημονευθέντων κρατῶν δύναται ν' ἀξιώσῃ ὅτι ἔχει σύστημα ἐπιστημονικῶς ἄρτιον ἢ ἀπὸ πρακτικῆς ἀπόψεως ἀνεπίληπτον, καὶ ἐπειδὴ ἔνεκεν τῶν γνωστῶν δυσχερειῶν οὐδαμῶς δυνατὸν εἶναι νὰ ἐλπίσῃ τις ταχεῖαν ἐφαρμογὴν τοῦ

¹ Ἐν Βοσνίᾳ καὶ Ἐρζεγοβίνῃ κατηργήθη ὁμῶς ἡ ἐνοικίασις ἀναπληρωθεῖσα διὰ προσθέτου φόρου $6\frac{1}{10}$, προσωρισμένον εἰς κάλυψιν τῶν δαπανῶν τῆς εἰσπράξεως. Ὅποτε τὸ ποσοστὸν τοῦ φόρου ἀνέρχεται εἰς $16\frac{1}{10}$ εἰς εἶδος.

Κτηματολογίου, ἔπεται ὅτι ἐν ἐκάστῳ τῶν Κρατῶν τούτων πρέπει νὰ μελετηθῶσι μετὰ τῆς δυνατῆς ἐπιμελείας τὰ εἰς τὰ γειτονικὰ κράτη ἰσχύοντα.

Ἐκ τῆς σκέψεως ταύτης ὁρμώμενος σπουδαῖον τιμῆμα τῶν περὶ ἐγγείου φορολογίας παραδόσεών μου ἀφιέρωσα εἰς τὰ φορολογικὰ συστήματα τῶν γειτονικῶν μας κρατῶν, ἐπιχειρήσας καὶ περιοδεῖαν ἐν Σερβία, Βουλγαρία καὶ Τουρκία· ἐν δὲ τῷ φροντιστηρίῳ τῆς Δημοσίας Οἰκονομίας προσεπάθησα νὰ προκαλέσω μελέτας περὶ τῶν φορολογικῶν τούτων συστημάτων¹.

Οὕτως εἶδον τὸ φῶς αἱ μελέται τῶν κ. κ. φοιτητῶν Τριανταφυλλίδου περὶ τῆς Δεκάτης ἐν Κύπρῳ (ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ περιοδικῷ ἢ «Δύναμις»), Κριεζῆ περὶ τῶν ἀμέσων φόρων ἐν Σερβία (ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ «Οἰκονομικῇ Ἑλλάδι»), Γογκίδου (ἐκ Καβακλῆ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμανίας) περὶ τῆς ἐγγείου φορολογίας ἐν Βουλγαρία καὶ τέλος ἢ ἀνὰ χεῖρας διατριβή. Ἐλπίζω νὰ ἴδωμεν προσεχῶς ἰδιαίτερας μελέτας περὶ τῆς Δεκάτης ἐν Κρήτῃ καὶ Τουρκία. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ Τουρκικὸν σύστημα ἔχομεν ἄλλως τὴν πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ Δημοσίου Τουρκικοῦ Χρέους ἐξαίρετον ἐβδομημιοντασέλιδον ἔκθεσιν τοῦ κ. Γ. Ἀδοσίδου (*Mémoire sur le mode de gestion de l'Impôt de la dime*. Κωνσταντινούπολις 1909).

Δὲν εἶναι ἐνταῦθα ὁ τόπος, ὅπως ἐκτεθῶσι τὰ ἐκ τῶν μελετῶν τούτων πορίσματα, δὲν δύναμαι ὅμως καὶ νὰ κλείσω τὸν βραχὺν τούτου πρόλογον χωρὶς ν' ἀπονεύω τὸν ὀφειλόμενον ἔπαινον εἰς τὸν κ. Ἀθαν. Ν. Ἀθανασίου. Ὡς εὐκόλως θ' ἀντιληφθῆ ὁ ἀναγνώστης, τὴν διατριβὴν του χαρακτηρίζει πρῶτον ἐπιμέλεια καὶ θετικὸν πνεῦμα, ὧν τεκμήριον εἶναι οἱ κοσμοῦντες αὐτὴν ἀφθονοὶ στατιστικοὶ πίνακες. Πρὸς τούτοις

¹ Τῶν μελετῶν τούτων εἶχον προηγηθῆ ἄλλαι περὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς ἐγγείου φορολογίας ἐν Ἑλλάδι καὶ τοῦ προκριτωτέρου διὰ τὴν χώραν μας συστήματος. Μία τῶν μελετῶν ἐκείνων, ἢ τοῦ κ. Α. Α. Χατζηγιάννη, κατεχωρήθη εἰς τὰ **Οἰκονομικὰ Χρονικά** καὶ ἀνεδημοσιεύθη εἰς τεῦχος.

ὁ νεαρὸς συγγραφεὺς ἐπιλαμβανόμενος τῆς συνοψίσεως ἀρκούντως πολυπλόκου ξένης νομοθεσίας διεξήγαγε τὸ δυσχερὲς αὐτοῦ ἔργον μετὰ πολλῆς δεξιότητος καὶ σαφηνείας, ὡς καὶ μετὰ γλαφυρότητος ὕφους τοσοῦτον μᾶλλον ἀξιεπαίνου, καθ' ὅσον ὁ κ. Ἀθ. Ν. Ἀθανασίου δὲν ἐξεπαιδεύθη ἐν Ἑλλάδι.

Ἐὰν ὁ κ. Ἀθανασίου, ὅστις ἔχει τὸ πλεονέκτημα νὰ εἶναι κάτοχος πολλῶν ξένων γλωσσῶν, ἐξακολουθήσῃ μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιμελείας νὰ καλλιεργῇ τὰ χαρίσματα, διὰ τῶν ὁποίων τὸν ἐκόσμησεν ἡ φύσις, μέλλον εὐρὺ ἀνοίγεται πρὸ αὐτοῦ.

Ἐν τέλει μία παρατήρησις ἐπιβάλλεται, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἔγγειον φορολογίαν. Ὁ κ. Ἀθανασίου εἶναι θιασώτης τοῦ Ρουμανικοῦ συστήματος, ἀναγνωρίζει ὅμως μειονεκτήματά τινα παρ' αὐτῶ καὶ λησμονεῖ νὰ σημειώσῃ καὶ ἕτερον σπουδαῖον ἐλάττωμα ὅτι δηλαδή **βάσις τοῦ φόρου εἶναι ἡ ἀκαθάριστος καὶ οὐχὶ ἡ καθαρὰ πρόσοδος.** Ὅπωςδήποτε, ὅμως καὶ λίαν ὀρθῶς, διότι δὲν ἔχει τὴν πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένην πεῖραν, δὲν δίδει ὀρθὴν γνώμην περὶ τοῦ ἐπιθυμητοῦ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐν Ἑλλάδι. Τοιαύτην τετὰ γνώμην δὲν δύναμαι νὰ δώσω οὐδὲ ἐγώ, μελετήσας τὸ σύστημα θεωρητικῶς μόνον καὶ οὐχὶ καὶ ἐν τῇ ἐφαρμογῇ. Θὰ ἦτο λοιπὸν εὐχῆς ἔργον οἱ Ἕλληνες ἐκεῖνοι, καὶ τοιοῦτους ἀριθμοῦμεν νῦν ἱκανούς, οἱ ἔχοντες πεῖραν καὶ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Ρουμανικῆς γεωργίας νὰ ἔδιδον τὴν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου γνώμην των.

A. M. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ Ρουμανία ἐβάσισεν, ὀρθῶς ποιούσα, τὸ φορολογικὸν αὐτῆς σύστημα ἐπὶ τῶν τεσσάρων κανόνων τοῦ Adam Smith καὶ ἰδιά ἐπὶ τῶν σπουδαιότερων ἐξ αὐτῶν, ἦτοι τοῦ πανδήμου τοῦ φόρου καὶ τῆς ἀναλογίας αὐτοῦ πρὸς τὴν περιουσίαν τοῦ φορολογουμένου, καίτοι ἐν τῇ οἰκονομικῇ αὐτῆς νομοθεσίᾳ δὲν εἶνε ἐπισήμως ἀναγεγραμμένοι τοιοῦτοί τινες κανόνες.

Ἐπὶ τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας¹, ἣτις εἰς τὸ Κράτος εἶνε ἀνεξάντλητος πηγὴ πλούτου καὶ συγχρότως εὐκόλως δύναται νὰ φορολογηθῇ, δὲν ὑπῆρχεν ὀρισμένον σύστημα φορολογίας κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἰσχύος τῶν Φαναριωτῶν Ἀρχόντων ἐν Ρουμανίᾳ, ἐπειδὴ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας ἦτο εἰς χεῖρας τῆς τάξεως ἐκείνης, ἣτις συνεκέντρον πάσας τὰς ἐξουσίας τοῦ Κράτους, καὶ διότι ἡ πρόσοδος τῆς γῆς ἦτο τότε πολὺ ἠλαττωμένη ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως ἐργατικῶν χειρῶν.

Ἐν τούτοις ὅμως ἴσχυεν ὁ θεσμὸς τῆς δεκάτης. Ὁ κυριώτερος τότε πλοῦτος τῶν Πριγκιπάτων Μολδαβίας καὶ Βλαχίας ἦτο ἡ κτηνοτροφία, ἐνῶ ἡ καλλιέργεια τῶν σιτηρῶν ἦτο ὀλίγον διαδεδομένη, ἕνεκα δὲ τούτου εἰς τὴν οἰκονομικὴν νομοθεσίαν τῶν Πριγκιπάτων βλέπομεν διάφορα εἶδη φόρων ἐπιβληθέντων ἰδίως ἐπὶ τῶν κτηνῶν, π. χ. τὸν φόρον ἐπὶ τῆς νομῆς τῶν τε προβάτων καὶ ἀγελάδων, τὴν δεκάτην ἐπὶ τῶν ζώων κλπ.

Καὶ ἐνῶ ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως, ἡ διατίμησις τῶν ζώων παρουσίαζε μεγάλα ἀτοπήματα καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν

¹ G. M. Murgoci et I. Popa-Burca: România si tarile locuite de Români.

παρουσίαζεν ἀσφαλῆ βάσιν φορολογίας, ἐν τούτοις ὑφίστατο τὸ σύστημα τοῦτο ἐπὶ πολὺν χρόνον εἰς ἀμφοτέρα τὰ Πριγκιπᾶτα καὶ μόνον πολὺ βραδύτερον, ὅτε ἐν Ῥουμανία ἔλαβε μεγαλυτέραν ἔντασιν ἢ γεωργία, μετεβλήθη ἢ φορολογία¹.

Τὸ μᾶλλον ἐν χρήσει τότε σύστημα ἦτο ὁ θεσμὸς τῆς δεκάτης εἰς εἶδος, ὅπως καὶ ἐν Ἑλλάδι μέχρι τοῦ 1880. Τὸ ἐκ τῆς δεκάτης λαμβανόμενον εἶδος συνίστατο μᾶλλον εἰς κτήνη, κυριωτέραν τότε πηγὴν τοῦ πλούτου ἐν Ῥουμανία. Ἐνεκεν ὁμως τῶν δυσκολιῶν, τὰς ὁποίας παρουσίαζεν ἢ εἰς εἶδος εἰσπραξις τῆς δεκάτης, μετετρέπη τὸ εἶδος εἰς χρῆμα, ὅπερ ἦτο εὐκολώτερον διὰ τοὺς Ταμιακοὺς εἰσπράκτορας. Ὁ τρόπος ὁμως τῆς εἰσπράξεως τῆς δεκάτης ἔδιδε λαβὴν εἰς μεγάλας ἀδικίας καὶ καταχρήσεις· οὐδεὶς τῶν τεσσάρων κανόνων τοῦ Adam Smith ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψιν οἱ κάτοικοι οὔτε ἐγνώριζον πόσον θὰ πληρώσωσιν εἰς τὸ Κράτος, αὐτε πότε² ἀπροσδοκῆτως ἐδέχοντο τὴν ἥκιστα εὐχάριστον ἐπίσκεψιν τῶν εἰσπρακτῶρων, οἵτινες δίκην τυραννίσκων ἐλάμβανον ὅτι ὁ δυστυχὴς φορολογούμενος διὰ τοῦ ἰδρωτός του ἀπέκτα. Ἀντεστρέφετο ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἢ ἔννοια τῆς δεκάτης, δηλαδὴ ἐν ᾧ ἐννοοῦμεν ἀπὸ τὰ δέκα ἐν νὰ λαμβάνη τὸ Κράτος, ἀντεστρέφετο εἰς τὸ ἀπὸ τὰ 10 ἐν νὰ μὲνη εἰς τὸν χωρικόν.

Ἐκτὸς τῶν τακτικῶν φόρων ὑπῆρχον καὶ ἄλλα διάφορα «δῶρα εἰς εἶδος» τὰ ὁποῖα οἱ πρίγκιπες ἐπεζήτουν κατὰ βούλησιν, μὴ ἔχοντες ἄλλην βάσιν τῶν οἰκονομικῶν των, εἰμὴ τὴν ἀφαίμαξιν τοῦ λαοῦ δι' ὅσων περισσοτέρων χρημάτων ἠδύναντο. Οἱ φόροι εἰσπράττοντο τετράκις τοῦ ἔτους, ὁ δὲ λαός, ὑποτελής ὡς ἦτο, ἔβλεπε περίφοβος τοὺς

¹ Th. C. Aslan: Finantele României.

² Al. D. Xenopol: Istoria Românilor Vol. X. Enache Cogălniceanu: Letopisete III.

ἀγρίους καὶ διεφθαρμένους εἰσπράκτορας νὰ διατιμῶσιν εὐτελῶς τὰ ζῶά των καὶ νὰ μεταχειρίζωνται ψευδῆ μέτρα πρὸς καταμέτρησιν τῆς παραγωγῆς των.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, καθ' ἣν ἡ δυστυχία τοῦ λαοῦ εἶχε φθάσει εἰς τὸ κατακόρυφον, ὁ πρίγκιψ Κωνσταντῖνος Μαυροκορδάτος, ὅστις ἐκυβέρνησεν ἀμφοτέρω τὰ Πριγκιπάτα κατὰ τὰ μέσα τοῦ 18^{ου} αἰῶνος, κατήγγησε τὴν αὐθαίρετον φορολογίαν τῶν χωρικῶν καὶ ἠλάττωσεν ἐπαισθητῶς τὸ βᾶρος τῶν φόρων.

Δυστυχῶς αἱ μεταβολαὶ αὗται δὲν ἐλήφθησαν ἐπὶ πολὺ ὑπ' ὄψιν καὶ ὁ λαὸς ὑπεβλήθη πάλιν εἰς τὰ αὐτὰ δεινά.

Κατὰ τὸ 1832 ἐγένετο ὁ « Ὄργανικὸς Κανονισμὸς », ὅστις ἐπέφερε μεγάλην βελτίωσιν εἰς τὴν κατάστασιν. Οὗτος ἔθεσε τέρμα εἰς τὰς καταχρήσεις ταύτας καθορίσας ἐκ τῶν προτέρων τὸ βᾶρος τοῦ φόρου δι' ἕκαστον φορολογούμενον, ὡς καὶ τὸν χρόνον τῆς εἰσπράξεως ἐπίσης ἐχώρισε τὰ οἰκονομικὰ τοῦ Κράτους ἀπὸ τῶν τοῦ Πρίγκιπος. Οἱ ἀμεσοὶ φόροι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ὀργανικοῦ Κανονισμοῦ συνεκράτουν τὸ οἰκονομικὸν οἰκοδόμημα τῆς Ῥουμανίας καὶ τὸ πλεῖστον συνεισέφερον. Ἐτροφοδότην κατὰ 50% τὸν Προϋπολογισμὸν τῶν δύο Ῥουμανικῶν Πριγκιπάτων.

Ἴνα οἱ φόροι λάβωσι τὴν μορφήν, ἣν σήμερον ἔχουσιν, ὑπέστησαν διαφόρους κατὰ καιροὺς μεταβολὰς καὶ ἐπειδὴ ἐνταῦθα θὰ ἐξετάσωμεν τοὺς σήμερον ἰσχύοντας ἐν Ῥουμανίᾳ ἀμέσους φόρους, δεόν νὰ ἐξετάσωμεν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὰς ἐποχάς, καθ' ἃς μᾶλλον ἠλλοιώθη τὸ οἰκονομικὸν σύστημα, καὶ τὴν ἰσχύν, ἣν εἶχον οἱ φόροι οὗτοι κατὰ τὰς ἐποχὰς ἐκεῖνας μέχρι σήμερον, ἥτοι κατὰ τὸ ἔτος 1832, ὅτε ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν τὸ φορολογικὸν σύστημα τοῦ Ὄργανικοῦ Κανονισμοῦ, καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1859, ὅποτε ἐπεβλήθη τοῦτο ἐφ' ὅλων τῶν κοινωνικῶν τάξεων, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΟΙ ΑΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ

I. Προσωπικὸς φόρος.

Ὁ φόρος οὗτος γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα «Φόρος τῆς Συγκοινωνίας καὶ Κεφαλικὸς» ἐπεβλήθη διὰ τοῦ Ὁργανικοῦ Κανονισμοῦ τακτικῶς ὁμως ἐφηρμόσθη κατὰ τὸ 1877, συνίστατο δὲ εἰς 18 φράγκα κατ' ἔτος καὶ κατ' ἄτομον, κατῆλθεν ὁμως κατὰ τὸ 1882-1883 εἰς 12 φρ. τέλος δὲ κατὰ τὸ 1883-1884 εἰς 6 φρ. Σημειωτέον ὁμως ὅτι ὁ φόρος οὗτος δὲν εἶνε κεφαλικὸς, ἐπειδὴ δὲν τὸν πληρώνουν πάντα τὰ ἄτομα ἀνεξαιρέτως, ὅπως ἐν Τουρκίᾳ, ἀλλὰ πληρώνεται μόνον παρὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς οἰκογενείας δι' ὅλην τὴν οἰκογένειαν—οὕτως ἄνθρωπος ἔχων σύζυγον καὶ τέκνα δὲν πληρώνει, εἰμὴ 6 φρ. κατ' ἔτος, δι' ἑαυτόν τε καὶ τὴν οἰκογένειάν του καὶ οὐχι τόσας φορὰς 6, ὅσα πρόσωπα ἀποτελοῦσι τὴν οἰκογένειάν του. Τὰ ἄρρενα τέκνα θεωροῦνται ἀρχηγοὶ οἰκογενείας καὶ ὡς ἐκ τούτου πληρώνουσιν ἴδιον φόρον, μόνον ὅταν ἐπιχειρήσωσιν ἰδικὴν τῶν ἐργασίαν ἀνεξάρτητον τῆς τοῦ πατρός.

Ὁ φόρος οὗτος, ἀφ' ὅτου ἐφηρμόσθη μέχρι σήμερον, δὲν ὑπῆρξεν ἀναλογικὸς πρὸς τὴν περιουσίαν τῶν φορολογουμένων, διότι ἐζητεῖτο τὸ αὐτὸ ποσὸν καὶ ἀπὸ τοὺς πλουσίους ἀστοὺς καὶ ἀπὸ τοὺς πτωχοὺς χωρικοὺς χωρὶς νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψει τὸ εἰσόδημα ἐκάστου. Ἐπίσης εἶνε βαρὺς εἰς τοὺς ἀγροτικὸς πληθυσμούς, ὡς καὶ εἰς τοὺς πτωχικοὺς ἀστικοὺς τοιούτους. Πολλάκις ἐζητήθη ἢ ἐλάττωσις τοῦ φόρου τούτου, ὅπως ἦ ὀλιγώτερον καταθλιπτικὸς καὶ ἔνεκα τούτου εἶνε ὁ μόνος μεταξὺ τῶν φόρων, οὗ αἱ εἰσπρά-

Ξεις ἔβαινον πάντοτε ἐλαττούμεναι. Πρὸς ἐπίρρωσιν τῆς γνώμης ταύτης θὰ ἐξετάσωμεν τὸν κάτωθι πίνακα τῶν ἐσόδων τοῦ προσωπικοῦ φόρου ἀπὸ τοῦ 1832 μέχρι τοῦ 1907.

Εἰσπράξεις ἐκ τοῦ προσωπικοῦ φόρου.

Ἔτη	Φράγκα
1832	4,916.540
1859	9,189.227
1863	12,194.482
1864	12,989.031
1865	13,313.616
1866	10,549.003
1867	10,890.360
1868	12,911.481
1869	12,549.636
1870	12,753.502
1871	12,389.150
1872	13,412.371
1873	13,250.194
1874	12,408.100
1875	12,452.992
1876	10,929.478
1877	11,514.582
1878	10,749.628
1879	9,026.271
1880 - 1881	9,745.251
1881 - 1882	11,565.847
1882 - 1883	9,083.977
1883 - 1884	4,559.274
1884 - 1885	4,390.206
1885 - 1886	4,459.858
1886 - 1887	4,911.243
1887 - 1888	4,774.793
1888 - 1889	4,812.553
1889 - 1890	4,915.997
1890 - 1891	5,032.899
1891 - 1892	5,391.065
1892 - 1893	5,439.339
1893 - 1894	5,476.574
1894 - 1895	5,263.593

Ἔτη	Φεράγα
1895 - 1896	5,377.069
1896 - 1897	5,839.649
1897 - 1898	5,902.362
1898 - 1899	5,921.426
1899 - 1900	5,689.750
1900 - 1901	5,868.836
1901 - 1902	6,044.688
1902 - 1903	6,162.853
1903 - 1904	6,085,901
1906 - 1907	4,343.287

Κατὰ τὴν πρώτην περίοδον, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1832 - 59 αἱ εἰσπράξεις σχεδὸν ἐδιπλασιάσθησαν, εἶτα δὲ ἀπὸ τοῦ 1859 - 82 ἠϋξήθησαν κατὰ 30%. Ἀπὸ τοῦ 1882 ὁμως, συγχρόνως μὲ τὴν ἐλάττωσιν τοῦ φόρου τούτου ἀπὸ 18 φρ. εἰς 12 φρ. αἱ εἰσπράξεις κατήλθον τοσοῦτον, ὥστε τὸ 1903 - 4 ἦσαν 6,085.901 φρ. Οἱ πληρώνοντες τὸν φόρον τούτον ἀνῆλθον τῷ 1905 εἰς 988.783. Ὁ ἀριθμὸς ὁμως αὐτῶν θὰ ἦτο πολὺ μεγαλύτερος, εἰ μὴ δὲν ἀπηλλάττοντο τοῦ φόρου τούτου πλεῖσται ὅσαι τάξεις. Ἔνεκα τοῦ αὐτοῦ λόγου αἱ στατιστικαὶ πληροφορίαι δὲν δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς βάσις μελέτης πρὸς ἀναδιοργάνωσιν τοῦ προσωπικοῦ φόρου, διότι αἱ ἀπαλλαγαὶ αὗται ἐμποδίζουσι τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐνηλίκων, τῶν δυναμένων νὰ ἀνεχθῶσι τὸν φόρον τούτον. Κατὰ τὸν νόμον τῆς 18 Μαρτίου 1877 ἀπαλλάττονται τῆς φορολογίας:

- 1) Ὁ κλῆρος.
- 2) Οἱ ἐν ἐνεργείᾳ ἢ ἐφεδρείᾳ στρατιωτικοὶ παντὸς ὄπλου καὶ βαθμοῦ.
- 3) Πάντες οἱ ἐφεδροὶ οἱ λαβόντες μέρος εἰς τὸν πόλεμον τοῦ 1877 - 78.
- 4) Οἱ ἄποροι γέροντες.

5) Οί γονεῖς τῶν ἱπέων τοῦ στρατεύματος καὶ τῶν ναυτῶν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς θητείας των.

6) Οἱ δημοτικοὶ ἔνορκοι καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν χωρίων.

Πολλάκις ἐπεξητήθη καὶ μόλις τῷ 1905 καταρθώθη, ὅπως ὁ φόρος οὗτος μεταβληθῆ, οὕτως ὥστε νὰ βαρύνῃ ἕξ ἴσου ὅλους τοὺς φορολογουμένους, ἀναλόγως τῆς παρουσίας αὐτῶν· δι' ὃ καὶ ἠλαττώθη εἰς 4 φρ. μόνον κατ' ἔτος, πληρωτέα παρὰ τῶν ἀρχηγῶν τῶν οἰκογενειῶν, προστεθῆ ὅμως εἰς τὸν καθωρισμένον αὐτὸν ἀριθμὸν τῶν 4 φρ. κατ' ἔτος ἀναλογικὸς φόρος ἐπὶ τῆς ἐπιτοπίου ἀξίας τῶν ἐνοικίων τῶν φορολογουμένων.

Ἐκεῖνοι, ὧν αἱ κατοικίαι ἀπέδιδον ἐνοίκια κάτω τῶν 350 φρ. (κατ' ἔτος) εἰς τοὺς ἀγροτικοὺς δήμους, ὀλιγώτερον τῶν 500 φρ. εἰς τοὺς ἀστικούς, εἰς δὲ τὸ Βουκουρέστιον κάτω τῶν 750 φρ. ἦσαν ἀπηλλαγμένοι τῆς ἀναλογικῆς ταύτης φορολογίας καὶ δὲν πληρώνουσιν, εἰμὴ τὰ 4 μόνον φράγκα. Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην περιλαμβάνονται πάντες οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων καὶ οἱ πτωχοὶ τῶν πόλεων. Ὁ κάτωθι πίναξ καταδείκνυσι καλῶς τὴν ἀναλογίαν τοῦ εἰσπραττομένου φόρου.

Ἀπὸ 350 ἢ 750	μέχρι 1000	φρ. 2 ⁰ / ₀	ἐπὶ τῆς ἀξίας
»	1000 » 2000	» 2 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	» » »
»	2000 » 3000	» 3 ⁰ / ₀	» » »
Πέραν τῶν	3000	» 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₀ .	

Συμπέρασμα :

Κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν ὁ φόρος οὗτος δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῆ παρ' ἡμῖν διὰ δύο λόγους α') ἀπὸ ἱστορικῆς ἀπόψεως δὲν συμβιβάζεται μὲ φιλελεύθερον Λαόν, ὡς ὁ Ἑλληνικὸς, διότι ὁμοιάζων ἐν μέρει μὲ τὸν κεφαλικόν, τὸν ἐπὶ Τουρκίας ἰσχύοντα, θὰ ἦτο ἐπαχθῆς καὶ συνάμα ἀπεχθῆς.

Καὶ μόνῃ ἢ διάδοσις περὶ ἐφαρμογῆς προσωπικοῦ ἢ κεφαλικοῦ φόρου ἐν Ἑλλάδι, θὰ ἡδύνατο ἴσως νὰ ἐπιφέρῃ

ἐξεγέρσεις. Διὰ τοῦτο δὲ νομίζομεν ὅτι οὐδέποτε παρ' ἡμῖν ἐφηρμόσθη ὁ νόμος τοῦ 1822 περὶ κεφαλικοῦ φόρου¹, β') καὶ ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ὁ φόρος οὗτος θὰ βαρύνῃ πολὺ τὰς πτωχοτέρας τάξεις. Ἄλλως τε ἀφοῦ καὶ ἐν Ῥουμανίᾳ συνεζητήθη πολλάκις ἡ ἐλάττωσις αὐτοῦ, ἐν Κράτει δῆλα δὴ ὅπου οἱ ἀγροτικοὶ πληθυσμοί, εἶνε περισσότερον εὐκατάστατοι τῶν ἰδικῶν μας, δύναται τις νὰ φαντασθῇ πόσον καταπληκτικὸς θὰ εἶνε παρ' ἡμῖν.

II. Ἑγγειος φόρος.

Ὁ φόρος οὗτος, ὅστις εἶνε ἐκ τῶν σπουδαιότερων καὶ παραγωγικωτέρων ἐν Ῥουμανίᾳ, χρονολογεῖται μόνον ἀπὸ τοῦ 1859, καίτοι ὁ Ὄργανικὸς Κανονισμὸς ἀπὸ τοῦ 1832 ἐπεχείρησεν, ἀλλ' ἀνεπιτυχῶς νὰ τὸν ἐπιβάλλῃ.

Κατ' ἀρχὰς ὁ ἑγγειος φόρος (impozitul funciar) καθωρίσθη γενικῶς εἰς 4% ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἀκινήτων ἰδιοκτησιῶν τῶν τε ἀστικῶν καὶ ἀγροτικῶν, ἠϋξήθη ὁμῶς τῷ 1871 εἰς 6% ἀνεξαιρέτως δι' ὅλας τὰς ἰδιοκτησίας. Τέλος δὲ ὁ νόμος τοῦ 1901, τροποποιήσας τὸν νόμον τοῦ 1885, ἐκανόνισεν ὀριστικῶς κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον τὴν ἑγγειον φορολογίαν, ἣτις ἰσχύει μέχρι σήμερον.

- Α' 5% ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἀγροτικῶν ἰδιοκτησιῶν ἐκτάσεως κατωτέρας τῶν 10 ἑκταρίων.
- Β' 5 1/2% ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἰδιοκτησιῶν τῶν μεγαλυτέρων τῶν 10 ἑκταρίων καὶ ἐκμεταλλεομένην ὑπὸ τῶν ἰδίων ἰδιοκτητῶν.
- Γ' 6 1/2% ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἐκμεμισθωμένων ἀγροτικῶν ἰδιοκτησιῶν.
- Δ' 6 1/2% ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος τῶν οἰκοδομῶν (ἐκτισμένων ἰδιοκτησιῶν).
- Ε' 13% ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἀγροτικῶν ἰδιοκτησιῶν, ὧν οἱ ἰδιοκτῆται μένουσιν εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

¹ Κατὰ τὰς παραδόσεις τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἄν. Ἀνδρεάδου.

Ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἀξίας τοῦ εισοδήματος τῶν ιδιοκτησιῶν γίνεται ὡς ἑξῆς:

α') *Ἐπὶ ἀγροτικῶν ιδιοκτησιῶν ἐκμεμισθωμένων.*

Ὁ ιδιοκτῆτης ἅμα ὡς ἐκμισθῶση τὸ κτῆμά του καταθέτει τὸ πρωτότυπον τοῦ συμβολαίου εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον, οἱ δὲ εἰσπράκτορες μεταβαίνοντες εἰς τὸ κτῆμά του ἐπιβάλλουσι τὸν φόρον ἀναλόγως τοῦ ἐνοικίου.

Ὁ μὴ ἔχων ἔγγραφα ἐκμισθωτῆς πληρώνει, ὡς πρόστιμον, τὸ τριπλάσιον τοῦ ἐπιβαλλομένου φόρου.

β') *Ἐπὶ ἀγροτικῶν ιδιοκτησιῶν ἐκμεταλλενομένων ὑπὸ τῶν ἰδίων ιδιοκτητῶν.* Ἐπὶ τούτων μεταβαίνουσι κατὰ πενταετίαν Ταμιακοὶ καλούμενοι Πράκτορες (agentzi fiscali) τοῦ Ὑπουργείου εἰς τὰ φορολογηθίσόμενα κτήματα καὶ λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὰ εισοδήματα τῶν γειτονικῶν ιδιοκτησιῶν καθορίζουσι τὴν τιμὴν τοῦ καταβληθησομένου φόρου.

γ') *Τῶν οἰκοδομῶν τὸ εἰσόδημα* προσδιορίζεται, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν.

Ὁ ἔγγειος φόρος εἶναι εἰς τῶν φόρων, ὅστις ηὔξησε περισσότερον ὅλων τῶν ἄλλων, διότι ἐντὸς τῆς τελευταίας τεσσαρακονταετίας ηὔξηθη ἑπταπλασίως, ὡς δείκνυσιν ὁ κάτωθι πίναξ.

Εἰσπράξεις ἐκ τοῦ Ἐγγείου φόρου.

Ἔτη	Φοράγα	Παρατηρήσεις
1863	2,688,289	Ὁ φόρος ἦτο 4%
1864	2,728,016	
1865	2,178,540	
1866	1,806,267	
1867	2,160,296	
1868	2,592,592	
1869	3,284,009	
1870	3,383,901	

Έτη	Φοράγα	Παρατηρήσεις
1871	4,397,425	Ο φόρος ανήλθεν εις 6%
1872	5,999,856	
1873	5,891,778	
1874	5,549,993	
1875	5,589,391	
1876	4,860,103	
1877	5,734,253	
1878	5,419,519	
1879	4,972,626	
1880 - 1881	6,317,550	
1881 - 1882	8,330,874	
1882 - 1883	9,230,349	
1883 - 1884	9,254,498	
1884 - 1885	9,417,306	
1885 - 1886	9,350,925	
1886 - 1887	10,700,720	
1887 - 1888	10,664,414	
1888 - 1889	10,781,270	
1889 - 1890	10,982,122	
1890 - 1891	11,227,042	Ο φόρος ανήλθεν εις 6%
1891 - 1892	12,531,402	
1892 - 1893	12,793,139	
1893 - 1894	13,126,793	
1894 - 1895	13,126,244	
1895 - 1896	13,463,074	
1896 - 1897	15,593,096	
1897 - 1898	15,849,568	
1898 - 1899	15,942,374	
1899 - 1900	15,770,152	
1900 - 1901	15,876,381	Ο φόρος ανήλθεν εις 6%
1901 - 1902	17,165,001	
1902 - 1903	17,452,216	
1903 - 1904	17,484,639	
1906 - 1907	19,084,736	

Ο ἔγγειος φόρος εἶναι ὁ μᾶλλον εὐνοηθεὶς ἐκ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ἣν ἔλαβεν ἡ Ρουμανία κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους. Τὰ ἐκ τούτου ἔσοδα ηὐξήθησαν μεγάλως ἔνεκεν τῶν ἐξῆς τριῶν λόγων.

1) Ὡς ἐκ τῶν νόμων, περὶ ἰδιοκτησίας καὶ ἀπαλλοτριώ-

σεως τῶν κτημάτων τοῦ Κράτους εἰς τοὺς χωρικοὺς, οἵτινες ὑπέβαλλον εἰς τὴν φορολογίαν πλῆθος κτημάτων, ἅτινα ὡς ἰδιοκτησία τοῦ Κράτους, ἀπηλλάττοντο πρότερον τῆς ἐγγείου φορολογίας.

2) Ἐκ τῆς μεγίστης αὐξήσεως τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἀγροτικῶν καὶ ἀστικῶν ἰδιοκτησιῶν, ὀφειλομένων εἰς τὴν κατασκευὴν μεγάλου δικτύου σιδηροδρόμων καὶ δημοσίων ὁδῶν (Chaussées), εἰς τὴν ἴδρυσιν τοῦ (Creditul rural si urban) καὶ γενικῶς εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας.

3) Ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς ἐκτάσεως τῶν πρὸς καλλιέργειαν προωρισμένων γαιῶν, διότι καθ' ἕκαστον ἔτος, ἐκχερσομένων καὶ νέων γαιῶν, ἐφορολογήθησαν καὶ αὗται, ἐν ᾧ πρότερον οὐδένα φόρον ἐπλήρωνον, ὡς μηδὲν παράγουσαι.

Μολονότι αἱ εἰσπράξεις τοῦ ἐγγείου φόρου βαίνουνσιν αὐξανόμεναι, ἐν τούτοις δὲν εἰσφέρουσιν ὅ,τι ἔπρεπε καὶ δὲν εἶγε μυστικὸν ἐν Ρουμανίᾳ, ὅτι, ἐξαιρουμένων τῶν χωρικῶν, οὐδεὶς φορολογεῖται ἀναλόγως τοῦ ἀληθοῦς αὐτοῦ εἰσοδήματος.

Πλεῖστοι ὑπουργοὶ τῶν Οἰκονομικῶν παρετήρησαν ἐν τῇ Βουλῇ ὅτι ἄλλως ὑπολογίζεται τὸ εἰσόδημα ἐνὸς ἕκταριου γῆς τοῦ χωρικοῦ, καὶ ἄλλως ἐνὸς ἕκταριου τῶν ἄλλων ἰδιοκτητῶν, καὶ ἐπομένως ἐὰν προσδιωρίζετο τὸ εἰσόδημα ὅλων τῶν ἰδιοκτητῶν κατὰ τὴν ἀληθῆ ἀξίαν, θὰ ηὔξάνοντο εἰσέτι μεγάλως αἱ εἰσπράξεις χωρὶς νὰ αὐξηθῇ καὶ τὸ ποσὸν τοῦ φόρου. Αὐτὸς οὗτος ὁ Πρωθυπουργὸς καὶ ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων κ. Στουῆρζα, ἔλεγε τὰ ἐξῆς ἐν τῇ γερουσίᾳ τὴν 4 Δεκεμβρίου 1900: «Ὁ ἐγγειος φόρος εἶναι δι' ὅλους 5 % ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος ἐνὸς ἕκταριου γῆς. Τὰ 5 ταῦτα ποσοστὰ πληρώνονται ὑπὸ τῶν χωρικῶν μὲν, ἐπὶ εἰσοδήματος ὑπολογιζομένου εἰς 40 φρ. καθ' ἕκταριον, ἤτοι 2 φρ., ὑφ' ἡμῶν δὲ τῶν μεγάλων ἰδιοκτητῶν ἐπὶ εἰσοδήμα-

τος, ύπολογιζομένου μόνον εἰς 10 ἢ τὸ πολὺ 20 φρ. καθ' ἑκτάριον, ἤτοι 50 λεπτὰ — 1 φρ.».

Ταῦτα συμβαίνουν, ἐπειδὴ ἐν Ῥουμανίᾳ δὲν ὑπάρχει εἰσέτι κτηματολόγιον (ὄπερ ἀπὸ 15ετίας ἤρχισε συντασσόμενον) καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ γνωρίζη τις ὠρισμένως τὸ ποσὸν τῆς ἀγροτικῆς ἰδιοκτησίας τῶν διαφόρων κτηματιῶν· ἔνεκα τούτου δὲ καὶ διάφορα πρόσωπα¹ γράψαντα ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, δὲν συμφωνοῦσιν ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἐκτάσεως τῶν διαφόρων μεγάλων καὶ μικρῶν ἰδιοκτησιῶν. Τὸ εἰσόδημα ὀλοκλήρου τῆς ἀγροτικῆς ἰδιοκτησίας τῆς Ῥουμανίας ἀνῆλθε κατὰ τὸν πίνακα τῆς 30 Σεπτεμβρίου 1904, εἰς 222.152.626.59 φράγκα, ἀναλυόμενα εἰς τὰ ἑξῆς κονδύλια.

Α'. Ἀγροτικὴ ἰδιοκτησία (φορολογουμένη πρὸς 5%) (μέχρι 10 ἑκταρίων) μὲ εἰσόδημα	Φρ. 107.114.772.88
Β'. Ἰδιοκτησία ἐκμεταλλευομένη ὑπὸ τῶν ἰδίων ἰδιοκτητῶν (ἄνω τῶν 10 ἑκταρίων) (φορολογία πρὸς 5½%)	» 50.800.183.84
Γ'. Ἰδιοκτησία ἐκμεμισθωμένη (φορολογία πρὸς 6½%)	» 59.179.582.79
Δ'. Ἰδιοκτησία τῶν ἐν τῷ ἔξωτερικῷ μενόντων (φορολογία 13%)	» 5.058.087.08
	<u>Φρ. 222.152.626.59</u>

Ἐν ἄλλαις λέξεσιν αἱ ἰδιοκτησίαι τῶν χωρικῶν ἔχουσιν εἰσόδημα Φρ. 107.114.772.88

Ἐνῶ ἡ μεγάλη καὶ μεσαία ἰδιοκτησία ἔχει εἰσόδημα » 115.037.853.71

Παραβάλλοντες τοὺς ἀριθμοὺς τούτους μὲ τοὺς τοῦ σπουδαιότερου συγγραφέως κ. Petrarou² εὐρίσκομεν ὅτι αἱ ἰδιοκτησίαι τῶν χωρικῶν ἔχουσιν ἕκτασιν 3.149.097

¹ κ. κ. Nenitzescu, J. Braescu μηχανικοῦ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας, C. G. Petrarou.

² C. G. Petrarou: Studiul Impozitelor Române.

έκταρίων με εισόδημα 107.114.772.88 φρ. ὥστε οἱ χωρικοὶ ὑποβάλλονται εἰς φορολογίαν ἐπὶ εισοδήματος 34 φρ. ἐπὶ ἐνὸς ἐκταρίου, ἐνῶ αἱ ἰδιοκτησίαι τῶν μεγάλων εισοδηματιῶν ἔχουσιν ἔκτασιν 7.986.647 ἐκταρίων, με εισόδημα 115.037.853.71 φρ. Ἐς τὰς ἐκτάσεις ὅμως τῶν μεγάλων ἰδιοκτησιῶν περιλαμβάνονται καὶ τὰ δάση, ἅτινα φορολογοῦνται μόνις ἀρχίση ἢ ἐκμετάλλευσις.

Προσέτι ἀπὸ τὰς ἐκτάσεις τῆς μεγάλης καὶ μεσαίας ἰδιοκτησίας¹, ἣτις κατέχει 7.986.647 ἐκτάρια πρέπει νὰ ἀφαιρέσωμεν :

α) Τὰ κτήματα τοῦ Κράτους, (ἅτινα ἀπαλλάττονται τοῦ ἐγγείου φόρου)	ἐκτάρια	239.024
β) Τὰ δάση τοῦ Κράτους	»	1.085.033
γ) Κτήματα καὶ δάση ἰδιοκτησίαι τοῦ Στραμάτος, ἀγροτικῶν ἐκκλησιῶν, (ἅτινα ἀπαλλάττονται)	»	104.424
δ) Κτήματα δωρηθέντα ὑπὸ τοῦ Υπουργείου τῆς Γεωργίας εἰς διαφόρους ἀρχάς	»	3.825
Ἦτοι πρέπει νὰ ἀφαιρεθῶσιν ἐν ὅλῳ	ἐκτάρια	1.432.306

Ἀφαιροῦντες τὸ ποσὸν τοῦτο ἀπὸ τὸ τῶν 7.986.647 ἐκταρίων βλέπομεν ὅτι ἡ μεγάλη καὶ μέση ἰδιοκτησία εἶνε 6.554.341 ἐκτάρια καὶ πληρῶνει ἔγγειον φόρον ἐπὶ εισοδήματος 17,55 καθ' ἐκτάριον.

Ἡ ἐν ὅλῳ ἔκτασις τῆς Ῥουμανίας ἀνέρχεται εἰς 13,135,744 ἐκτάρια, ὥστε ἡ χώρα αὕτη ἔχει δύο ἑκατομύρια ἐκτάρια περίπου ἀκαλλιέργητον ἔκτασιν, ἣτις δὲν πληρῶνει φόρον.

Ὁ φόρος οὗτος ἔχει ἐν μόνον μειονέκτημα, πλεῖστα δὲ πλεονεκτήματα, περὶ ὧν ἀμέσως κατωτέρω θὰ ὁμιλήσωμεν, καὶ ὡς ἐκ τούτου θὰ ἠδύνατο καὶ παρ' ἡμῖν νὰ ἐφαρμο-

¹ Dr G. D. Greanga: Proprietatea Rurala si Chestiunea Târâneasca.

σθῆ, ἀπαλλαττομένων τῶν ἀγροτικῶν πληθυσμῶν ἀπὸ διαφοροῦς φόρους παλαιᾶς μορφῆς, τὴν γνώμην δὲ ταύτην δὲν ἀποκρούει κατ' ἀρχὴν καὶ ὁ διαπρεπὴς ἡμῶν Καθηγητὴς κύριος Ἄνδρ. Μ. Ἀνδρεάδης.

Μειονεκτήματα: Τὸ σπουδαιότερον μειονέκτημα πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτοῦ εἶνε ἡ ἔλλειψις κτηματολογίου· ἄνευ τούτου εἶνε ἀδύνατον νὰ εὑρεθῆ ἡ ὠρισμένη ἔκτασις τῆς ἰδιοκτησίας καὶ ὡς ἐκ τούτου δυνατὸν νὰ διαπραττωνται πλεῖστα ἀδικήματα, ἰδίως παρ' ἡμῖν.

Ἐν Ῥουμανίᾳ πάντες οἱ ἰδιοκτῆται ὀφείλουσι νὰ ἔχωσι τὰ σχεδιαγράμματα τῶν κτημάτων των, ἅτινα πρέπει νὰ παρουσιασθῶσιν εἰς τὴν ἐπὶ τῆς φορολογίας ἐπιτροπὴν, ὡς καὶ τὰ ἐκμισθωτήρια (ἐὰν τὰ κτήματα εἶνε ἐκμισθωμένα). Ἐὰν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς (agetzi fiscali) γίνῃ ἀδικία τις π. χ. ἐπιβληθῆ φόρος ἐπὶ εἰσοδήματος μεγαλυτέρου ἐκείνου, ὃ ἔχει τὸ κτῆμα, ὁ ἰδιοκτῆτης ἔχει δικαίωμα ἀνακοπῆς.

Καταγρήσεις ἀρκεταὶ γίνονται, καίτοι τὸ Κράτος δίδει εἰς τὸν καταγγείλαντα τοιαύτην κατάχρησιν, ἂν ἡ καταγγελία ἀποδειχθῆ βásiμος 20% ἐπὶ τοῦ ποσοῦ, τὸ ὁποῖον λαμβάνει ὡς πρόστιμον παρὰ τοῦ καταγγελθέντος ἰδιοκτῆτου, ὅστις τιμωρεῖται μὲ πρόστιμον τριπλασίας πληρωμῆς τοῦ ἐγγείου φόρου.

Πλεονεκτήματα. Πρῶτον πλεονέκτημα εἶνε ὅτι (ἀφοῦ δι' ἓν Κράτος ἡ ἔγγειος παραγωγὴ εἶνε ἀνεξάντλητος πηγὴ πλούτου καὶ ἔνεκα τούτου καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος ταύτης ἐπιβαλλόμενος φόρος εἶνε ἐκ τῶν μᾶλλον προσοδοφόρων), δὲν ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν εἰσπραξίν αὐτοῦ σχετικῶς πολλοὶ ὑπάλληλοι, οὔτε μεγάλα ἔξοδα.

Δεύτερον. Δὲν εἶνε ὀρθὸν τὸ λεγόμενον ὅτι ὁ φόρος οὗτος βαρύνει μᾶλλον τοὺς χωρικοὺς ἢ τοὺς μεγάλους ἰδιοκτῆτας. Εἴμεθα τῆς γνώμης ὅτι τὸ ἐναντίον συμβαίνει. Οἱ ὑποστηρίζοντες τὴν πρώτην γνώμην λέγουσιν ὅτι ἐὰν μὲν εἶνε

ἐσοδεία καλή, ἔχει χρήματα ὁ χωρικός, ἵνα πληρώσῃ τὸν φόρον, ἐνῶ, ἐὰν δὲν ὑπάρξῃ, δὲν ἔχει. Εἴμεθα ὁμως τῆς γνώμης ὅτι ὁ φόρος οὗτος βαρύνει μᾶλλον τοὺς μεγάλους ἰδιοκτητάς, διότι ὁ χωρικός α') δὲν ἔχει μεγάλας δαπάνας π. χ. ἡμερομίσθιον κλπ. β') ἐργάζεται ὁ ἴδιος μεθ' ἀπάσης τῆς οἰκογενείας του (γυνή, υἱοὶ καὶ θυγατέρες) καὶ ἔρχεται ἔτος, καθ' ὃ κερδίζει ποσὰ μέγιστα, δυνάμενα νὰ τῷ ἐπαρκέσωσι διὰ δύο ἢ τρία ἔτη. Ἐὰν ὁμως ἐπέλθωσι δύο ἕως τρία κατὰ σειρὰν ἔτη ἄνευ ἐσοδείας (ὄπερ σπανιώτατον), ἡ Ῥουμανικὴ Κυβέρνησις πιστώνει τοὺς χωρικοὺς μὲ τόκον 6% (οὐδέποτε ὁμως μέχρι σήμερον ἔχει δωρήσει τὸν φόρον τοῦτον). Ἐνῶ ὁ μέγας ἰδιοκτήτης, ὅστις ἐν τῇ ἐργασίᾳ ῥιψοκινδυνεύει τὸ ἥμισυ ἢ καὶ πολλάκις ὀλόκληρον τὸ κεφάλαιόν του, οὐδέποτε πιστώνεται ὑπὸ τῆς Ῥουμανικῆς Κυβερνήσεως (ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι τὰ ποσὰ εἶνε μεγάλα, καὶ προβαίνει εἰς πλειστηριασμὸν τοῦ κτηματός του).

Εὐτυχῶς ἔχει ἰδρυθῆ ἡ ἀγροτικὴ Τράπεζα (Banca agricola), ἣτις προορισμὸν ἔχει τὴν οἰκονομικὴν ἀρωγὴν τῶν μεγάλων ἰδιοκτητῶν, δίδουσα εἰς αὐτοὺς ὡς δάνειον διαρκείας 20-30 ἐτῶν ποσὰ μέχρι τοῦ **ἡμίσεος** τῆς ἀξίας τῶν κτημάτων των, εἰς ἃ ἐγγράφει ὑποθήκην μὲ τοκοχρεωλῶσιον 5%.

Τρίτον πλεονέκτημα εἶνε ὅτι ἐξαναγκάζει τοὺς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ διαμένοντας πλουσίους ἢ νὰ πληρῶνωσι 13% ἢ νὰ μένωσιν εἰς τὴν πατρίδα των 6 μῆνας τοῦλάχιστον διαρκῶς, ὁπότε καὶ τοῦτο ἐπίσης εἶνε συμφέρον διὰ τὸ Κράτος, διότι πλεῖστα ὅσα θὰ ἐξοδεύῃ κατὰ τὴν διαμονὴν του ἐν τῇ χώρῃ ὁ μέγας ἰδιοκτήτης.

Παρ' ἡμῖν ἀντὶ ἐνὸς ὠρισμένου ἐγγείου φόρου ὑπάρχουσι πλεῖστα εἶδη ἐγγείων φόρων, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶνε καὶ ὁ φόρος τῶν ἀροτριώντων κτηνῶν, (ὅστις ἐφηρμόσθη τῷ 1880 καταργήσας τὴν δεκάτην). Σχετικὸς τις φόρος ὑπῆρξε

καὶ ἐν Ῥουμανία κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Πριγκιπάτων. Ὁ φόρος οὗτος καίτοι παρουσιάζων ἀφ' ἑνὸς μεγάλας δυσχερείας κατὰ τὴν ταξινόμησιν τῶν ζώων, ἀφ' ἑτέρου δὲ μὴ ἔχων ὠρισμένην βᾶσιν ἐπιβολῆς αὐτοῦ, ἐφηρμόσθη ἐν τούτοις ἐπ' ἀρκετὸν χρόνον καὶ μόνον, ὅτε αἱ χῶραι διήλθον ἀπὸ τοῦ ποιμενικοῦ εἰς τὸ ἀγροτικὸν σύστημα, τότε ἤλλαξε καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐπιβολῆς αὐτοῦ.

Κατ' ἀρχὰς ἡ μορφή ἢ μᾶλλον σύμφωνος πρὸς τὰ τότε ἔθιμα ἦτο ἡ εἰς εἶδος φορολογία (δεκάτη εἰς εἶδος). Βραδύτερον ὅμως ἔνεκα τῶν δυσκολιῶν, αἵτινες παρουσιάζοντο κατὰ τὴν εἰς εἶδος εἴσπραξιν, μετεβλήθη αὕτη εἰς δεκάτην εἰς χρῆμα. Ἡ ἀρχικὴ αὕτη εἴσπραξις εἰς εἶδος εἶχε τὸ πλεονέκτημα ὅτι ἦτο ἀναλογικὴ μὲ τὴν παραγωγὴν ἐκάστου, διότι, ὅτε ἡ παραγωγὴ ἦτο μεγάλη, ἦτο καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Κράτους λαμβανομένη δεκάτη μεγάλη, ἐνῶ, ἐὰν ἡ παραγωγὴ ἦτο μικρά, καὶ ἡ δεκάτη ἦτο ὀλίγη.

Τὸ σύστημα τοῦτο υφίσταται ἔτι ἐν Dobroudja κληρονομηθὲν παρὰ τῶν Τούρκων καὶ ἐπ' αὐτοῦ βασιύονται καὶ ἐν μεγάλῳ μέρει καὶ σήμερον ἀκόμη αἱ σχέσεις τῶν ιδιοκτητῶν πρὸς τοὺς χωρικοὺς κατὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς.

III. Φόρος ἐπὶ τοῦ ἐπιτηδεύματος.

Ὁ φόρος οὗτος χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ Ὄργανικοῦ Κανονισμοῦ, ἀληθεῖς ὅμως βᾶσεις αὐτοῦ ἔθεσεν ὁ ὀργανικὸς νόμος τοῦ 1863, συμπληρωθεὶς μὲ ἀναλογικὸν τέλος διὰ τοῦ νόμου τοῦ 1877. Τὸν φόρον ἐπὶ τοῦ ἐπιτηδεύματος (patente) πληρώνουσι μόνον οἱ ἔμποροι, οἱ βιομηχάνοι καὶ οἱ ἐξασκοῦντες ἐλεύθερον ἐπάγγελμα.

Ἐπειδὴ καὶ ἐν Ῥουμανία ἦτο δυσκολώτατον, ὅπως καὶ παρ' ἡμῖν, νὰ εὑρεθῇ τὸ πραγματικὸν εἰσόδημα ἐκάστου ἐμπόρου ἢ βιομηχάνου, διὰ τοῦ ὁποίου νὰ εἶνε δυνατὸν νὰ

καθορισθῆ ἀκριβῶς ὁ φόρος, ὅστις ἔδει νὰ πληρωθῆ, ἢ σπάσθῃ καὶ ἡ Ῥουμανία τὸ σύστημα τῶν τεκμηρίων. Ἄλλ' ὁ Ἑλληνικὸς νόμος¹ διὰ νὰ εὔρη τὸ κέρδος ἐκάστου ἐπιτηδευματίου διαιρεῖ τοὺς φορολογουμένους εἰς **τρεῖς** τάξεις· καὶ εἰς μὲν τὴν **πρώτην** περιλαμβάνει τὰ ἐπιτηδεύματα, ὧν τὸ κύριον στοιχεῖον τοῦ κέρδους ἀποτελεῖ ἡ προσωπικὴ ἐργασία (94 ἐν ὄλφ) εἰς τὴν **δευτέραν** ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ προσωπικὴ ἐργασία συνδυάζεται μὲ τὸ κεφάλαιον καὶ εἰς **τὴν τρίτην** ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα πρωτεύον στοιχεῖον εἶνε τὸ κεφάλαιον. Διὰ νὰ φορολογίση λοιπὸν τὸ Κράτος τὰ ἐπιτηδεύματα τῆς πρώτης κατηγορίας συνδυάζει τὸ τεκμήριον τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τὸ τοῦ πληθυσμοῦ. Διὰ τὴν δευτέραν τάξιν συνδυάζει τὰ δύο ταῦτα τεκμήρια μὲ τὸ κεφάλαιον. Διὰ δὲ τὴν τρίτην λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ κεφάλαιον.

Ὁ Ῥουμανικὸς νόμος δὲν διαιρεῖ τοὺς φορολογουμένους εἰς τάξεις, ἀλλὰ τὸν φόρον, κάμνει δὲ καὶ εἰς τὸν φόρον τοῦτον, ὅ,τι καὶ εἰς τὸν προσωπικόν, ἤτοι τὸν διαιρεῖ εἰς δύο μέρη. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον μέρος εἶνε ὠρισμένον, τὸ δὲ δεύτερον εἶνε ἀνάλογον πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ ἐνοικίου. Τοῦ μὲν πρώτου μέρους εὐρίσκειται τὸ ποσοστὸν διὰ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν **δύο** τεκμηρίων, τοῦ **ἐπαγγέλματος** καὶ τοῦ **πληθυσμοῦ**. Τὸ δὲ δεύτερον μέρος, ὡς προείπομεν, εἶνε ἀνάλογον **τῆς ἀξίας τῶν ἐνοικίων**· ὑποδιαιρεῖται δὲ τὸ πρῶτον μέρος εἰς ὀκτὼ κλάσεις ἀναλόγως τῆς σπουδαιότητος τῆς ἐπιχειρήσεως, ἐκάστη δὲ τῶν κλάσεων τούτων διαιρεῖται εἰς ἑπτὰ κατηγορίας ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ, ἐπὶ ἐκάστης τῶν ὁποίων ἐπιβάλλεται ὁ φόρος, ὡς βλέπομεν εἰς τὸν ὀπισθεν πίνακα.

¹ Α. Μ. Ἀνδρεάδης. Παραδόσεις.

Κλάσεις	Τοποθεσία					
	Ἄνω τῶν 100000 κατοίκων	Μεταξὺ 100000-50000 κατοίκων	Μεταξὺ 50000-25000 κατοίκων	Μεταξὺ 25000-15000 κατοίκων	Μεταξὺ 15000-3000 κατοίκων	Κάτω τῶν 3000 κατοίκων
	Φράγκα	Φράγκα	Φράγκα	Φράγκα	Φράγκα	Φράγκα
I	300	200	150	100	60	40
II	160	120	80	60	30	20
III	80	60	50	40	20	10
IV	40	30	25	18	12	9
V	25	20	16	14	10	4
VI	18	14	10	8	6	2
VII	9	8	6	5	4	—
VIII	6	4	3	2	—	—

Εἰς τὸν ἄνω πίνακα βλέπομεν τὸ ὠρισμένον μέρος τοῦ φόρου τοῦ ἐπιτηδεύματος εἰς τὰς διαφόρους πόλεις ἀναλόγως εἰς διαφόρους κατηγορίας τῶν ἐπιχειρήσεων. Τὸ ἀναλογικὸν τέλος, τὸ ὁποῖον προσετέθη εἰς τὸ ὠρισμένον μέρος τῆς 1877 δύναται εἰς διαφόρους ἐπιχειρήσεις, ὅπως π. γ. εἰς τὰ ζαχαροπλαστεῖα, τὰς ἀποθήκας τῶν ἀλεύρων κλπ. νὰ ἀνέλθῃ μέχρι τῶν 10% ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν ἐνοικίων, εἰς ἄλλας ὅμως ἐπιχειρήσεις, ὅπως τὰ καταστήματα καὶ τὰ ἐργαστήρια, οὗτος ἀνέρχεται εἰς 5% κατέρχεται δὲ εἰς 2% διὰ τὰ ἐργοστάσια καὶ βιομηχανικὰ καταστήματα.

Τὸ εἰσόδημα τοῦ φόρου τούτου ἀνῆλθε κατὰ τὴν τελευταίαν τεσσαρακονταετίαν ἀπὸ 1.000.000 εἰς 5.517.447 (1906 - 1907).

Παρ' ἡμῖν καθωρίσθη τὸ σύστημα τῶν δηλώσεων, δηλαδή ὁ φόρος βεβαιοῦται διὰ δηλώσεως αὐτοῦ τοῦ ἐπιτηδευματίου, καταβάλλοντος σὺν τῇ δηλώσει καὶ τὸ $\frac{1}{4}$ τοῦ φόρου καὶ τοῦτο, ὅπως προλαμβάνονται τὰ σκάνδαλα. Καὶ ἐν Ῥουμανίᾳ ἰσχύει τὸ σύστημα τῶν δηλώσεων χωρὶς ὅμως ὁ ἐπιτηδευματίας νὰ καταβάλλῃ τὸ $\frac{1}{4}$ ὡς παρ' ἡμῖν.

Συμπέρασμα. Νομίζομεν ὅτι τὸ Ῥωμουνικὸν σύστημα

καίτοι δὲν διαφέρει οὐσιωδῶς τοῦ ἡμετέρου, εἶνε κατὰ τι ἀπλούστερον καὶ δικαιότερον, ἐπειδὴ διὰ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν τριῶν τεκμηρίων ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τοῦ καθωρισμένου καὶ ἀμεταβλήτου ἑνὸς μέρους τοῦ φόρου, ἔχομεν δικαιότεραν διανομὴν ἢ παρ' ἡμῖν.

IV. Φόρος ἐπὶ τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν (Licentze).

Ὁ φόρος οὗτος εἰσαχθεὶς διὰ τοῦ νόμου τῆς 1ης Ἀπριλίου 1873, ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου τῆς 30ης Μαρτίου 1886 καὶ τέλος διὰ τοῦ νόμου τῆς 28ης Ἀπριλίου 1904. Ἦτο εἷς τῶν φόρων, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐστήριξε μεγάλας ἐλπίδας ἡ Κυβέρνησις, ἠπατήθη ὅμως εἰς τὰς προσδοκίας της, διότι ἐνῶ ἐνόμιζεν ὅτι θὰ εἰσπράξῃ περίπου 8.000.000 δραχμῶν, εἰσέπραξε τῷ 1873 μόνον 3.289.328 φρ. κατὰ τῷ 1874 δὲ 7.247.188 φρ. ἔκτοτε δὲ ὡς θὰ ἴδωμεν εἰς τὸν κάτωθι πίνακα, ἤρχισε κατερχόμενος τόσον ὥστε τῷ 1906-1907 εἰσέφερε φρ. 3.774.965.

Εἰσπράξεις ἐκ τῶν ἀδειῶν (Licentze).

Ἔτη	Φράγκα	Παρατηρήσεις
1873	3,289.328	
1874	7,247.188	
1875	6,896.342	
1876	5,818.799	
1877	3,615.697	
1878	3,995.958	
1879	4,435.504	
1880 - 1881	4,359.095	
1881 - 1882	4,243.329	
1882 - 1883	4,059.707	
1883 - 1884	3,976.603	
1884 - 1885	3,918.632	
1885 - 1886	3,836.818	
1886 - 1887	4,738.854	Μεταβληθεὶς τῷ 1886.
1887 - 1888	4,464.098	
1888 - 1889	4,577.467	

Ἔτη	Φράγκα	Παρατηρήσεις
1889 - 1890	4,708.065	
1890 - 1891	4,873.358	
1891 - 1892	5,086.000	
1892 - 1893	5,293.330	
1893 - 1894	5,449.959	
1894 - 1895	5,222.646	
1895 - 1896	5,199.548	
1896 - 1897	5,577.998	
1897 - 1898	5,318.589	
1898 - 1899	5,133.711	
1899 - 1900	4,881.115	
1900 - 1901	4,450.594	
1901 - 1902	4,575.932	
1902 - 1903	4,231.697	
1903 - 1904	4,142.418	
1906 - 1907	3,774.965	

Ὅπως ὁ φόρος τῶν ἐπιτηδευμάτων, οὕτω καὶ ὁ φόρος οὗτος συνίσταται ἐξ ὠρισμένου μέρους, τοῦ ὁποίου τὸ ποσοστὸν προσδιορίζεται ἐν συνδυασμῶ τῶν τριῶν τεκμηρίων, ἤτοι τοῦ μεγέθους τῶν ἀποθηκῶν, τῆς ἐκτάσεως τῶν ἐργασίων καὶ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ δευτερον ἐξ ἀναλογικοῦ μέρους ἴσον πρὸς 10 % ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν ἐνοικίων. Ἡ ὡς ἄνω ἐλάττωσις τῶν εἰσπράξεων προέρχεται ἐκ τῆς ἐλαττώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀδειῶν, προελθούσης μετὰ τὴν αὔξησιν τῶν τελῶν ἐπὶ τῆς καταναλώσεως τοῦ οἴνου καὶ τῆς μετρίας μέχρι τοῦ 1909 ἐσοδείας τῶν οἴνων καὶ τῆς tzuica.

V. Φόρος ἐπὶ τῶν δαμασκηνεῶν.

Καίτοι ὁ φόρος οὗτος δὲν εἰσφέρει μέγα ποσόν, οὐχ ἥττον ἐπειδὴ ἡ καλλιέργεια τῶν δαμασκηνεῶν ἔχει λάβει ὅπωςδήποτε ἀρκετὴν ἑκτασιν, θὰ εἴπωμεν ἐνταῦθα ὀλίγα τινὰ περὶ αὐτοῦ. Ἀπὸ τοῦ 1881 τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἰδιοκτησίας ὑπάγεται εἰς ἰδιαιτέραν φορολογίαν, καθ' ἣν διαιροῦνται αἱ φορολογούμεναι ἰδιοκτησίαι εἰς δύο τάξεις· καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην ὑπάγονται αἱ δαμασκηναί, αἱ εὐρισκόμε-

ναι εἰς πεδιάδας, αἵτινες πληρώνουν 20 φράγκα καθ' ἑκτάριον, εἰς δὲ τὴν δευτέραν ὑπάγονται αἱ φυτεῖαι, αἱ εὐρισκόμεναι εἰς τὰς κλιτύας τῶν ὀρέων, πληρώνουσι δὲ αὐταὶ μόνον 15 φρ. καθ' ἑκτάριον. Ἡ ἕκτασις δέ, ἐν ἣ ἔγκλείονται 600 δένδρα δαμασκηνεῶν, λογίζεται ὡς ἐν ἑκτάριον.

Διὰ τοῦ φόρου τούτου τὸ Κράτος ἤθελεν ἐμμέσως νὰ φορολογήσῃ τὸ οἰνόπνευμα, διότι αἱ φυτεῖαι αὐταὶ εἶνε προωρισμέναι πρὸς παραγωγὴν εἴδους οἰνοπνεύματος ἐκ τῶν δαμασκηνεῶν, καλουμένου tzuica, ὁμοίου μὲ τὴν slibovitza τῶν Σέρβων, ἣτις ἔπρεπε νὰ πληρώσῃ τὸ βαρὺ τέλος τὸ ἐπιβαλλόμενον ἐπὶ τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν.

Ἔνεκα ὅμως τῶν μεγάλων δυσκολιῶν, ἃς φέρει ἡ διατίμησις κατὰ βαθμοὺς τοῦ οἰνοπνεύματος τῶν δαμασκηνεῶν, κατὰ τὴν εἴσπραξιν τῶν φόρων, ἀντικατέστη ἡ κατὰ βαθμὸν διατίμησις δι' ὠρισμένης τοιαύτης ἐπὶ ἐκάστου ἑκταρίου φυτευομένης ἑκτάσεως.

VI. Τέλος 5% ἐπὶ τῶν μισθῶν καὶ συντάξεων.

Τὸ τέλος 5% ἐπὶ τῶν μισθῶν καὶ συντάξεων τῶν δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων ἐφαρμοσθὲν κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1877-1878 καὶ καταργηθὲν τῷ 1891, ἐπανῆλθεν ἐν ἰσχύϊ τὴν 1^{ην} Ἰανουαρίου 1900 ἔνεκα τῆς οικονομικῆς κρίσεως τοῦ 1899 καὶ ἐξακολουθεῖ ὑφιστάμενον μέχρι σήμερον. Εἰσπράττεται τακτικὰ τόσον ἐπὶ τῶν μισθῶν τῶν Δημοσίων ὑπαλλήλων ὅσον καὶ ἐπὶ τῶν μισθῶν τῶν ἰδιωτικῶν τοιούτων καὶ ἐπὶ τῶν συντάξεων αὐτῶν, ὅταν ὅμως οἱ μισθοὶ αὐτῶν ὑπερβαίνουν τὰ 120 φρ. μηνιαίως (διότι ἐν Ῥουμανίᾳ τὸ ποσὸν τοῦτο θεωρεῖται existens minimum). Ὁ φόρος οὗτος εἰσέφερε τῷ 1903-1904 ποσὸν 4,323.093 φράγκων (κατὰ δὲ τὸ 1906-7, 5,065.948 φρ.).

Ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τούτου εἰσέφερον 88,95% οἱ δημόσιοι

υπάλληλοι καὶ οἱ συνταξιοῦχοι, 11,05 % δὲ οἱ ἰδιωτικοί.

Συμπέρασμα. Ὁ φόρος οὗτος ἀπαιτεῖ τὰ ὀλιγώτερα ἔξοδα εἰσπράξεως καὶ ἔχει τὰ ὀλιγώτερα καθυστερούμενα. Οὕτως ἀφαιρεῖ μὲ μαθηματικὸν τρόπον 5 % ἐκ τοῦ καθαροῦ εἰσοδήματος τῶν υπάλληλων καὶ συνταξιούχων, τὸ ὁποῖον λαμβάνουσιν οὗτοι ἐκ μισθῶν ἢ συντάξεων, καθ' ἣν στιγμὴν ὅμως ὁ υπάλληλος ἢ ὁ συνταξιοῦχος παύσῃ νὰ λαμβάνῃ τὸν μισθὸν ἢ τὴν σύνταξίν του, τὴν αὐτὴν στιγμὴν παύει αὐτομάτως καὶ ἡ εἰσπραξις τοῦ φόρου. Οὕτως ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης ὁ φόρος 5 % ἐπὶ τῶν μισθῶν καὶ συντάξεων εἶνε ὁ ἰδανικὸς φόρος ἐπὶ τοῦ καθαροῦ εἰσοδήματος, ἐνέχει ὅμως τὸ ἄτοπον νὰ στρέφῃται καθ' ὠρισμένας κατηγορίας κινητῶν εἰσοδημάτων, ἐνῶ ἄλλα κινητὰ εἰσοδήματα, ὡς τὰ προερχόμενα ἐξ ὑποθηκῶν, πιστώσεων (rentes), ἦσαν ἀπηλλαγμένα οἰασδήποτε φορολογίας μέχρι τοῦ 1905.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΙΙΙ. Φόρος ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος τῶν κινητῶν κεφαλαίων.

Εἶνε ἐκ τῶν νεωτέρων φόρων ἐφαρμοσθεῖς τὸ πρῶτον τῷ 1907. Ἐξ ὅλων τῶν φορολογηθέντων εἰσοδημάτων τοῦτο μόνον δὲν εἶχε φορολογηθῆ. Νῦν ἐπὶ τοῦ κινητοῦ κεφαλαίου ἐπιβάλλεται φόρος 5 % εἰσπραπτόμενος εὐκολώτατα, καθ' ἣν ἐποχὴν γίνεται ἡ πληρωμὴ τῶν τοκομεριδίων, ἂν πρόκειται περὶ χρεωγράφων, ἐχόντων εἰσόδημα συμφώνως μὲ τοὺς ἀριθμοὺς τῶν ἰσολογισμῶν τῶν ἐταιρειῶν, ἐὰν πρόκειται περὶ τῶν ὑπὸ τῶν ἐταιρειῶν διανεμομένων μερισμάτων. Τὰ ὑπὸ τοῦ Κράτους ὅμως ἐκδοθέντα χρεώγραφα ἀπαλλάττονται τοῦ φόρου τούτου.

Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἐφαρμογῆς του ἐπέφερεν ὁ φόρος οὗτος 918.576 φρ.

Συμπέρασμα. Νομίζομεν ὅτι ἡ Ρουμανία προέβη εἰς τὴν

φορολογίαν ταύτην, ἐπειδὴ προβλέπει ἐκ τῆς εὐημερίας τοῦ τόπου, μεγάλην αὔξησιν τῶν ἀνωνύμων ἐταιρειῶν καὶ ἐπομένως αὔξησιν τοῦ εἰσοδήματος τοῦ φόρου τούτου. Ἐν Ῥουμανία δὲν φορολογοῦνται μόνον αἱ ἀνώνυμοι ἐταιρεῖαι, ἀλλὰ καὶ αἱ ὑποθήκαι, δάνεια κλπ.

Ἄπτὰ παραδείγματα ἔχομεν τὴν Ἰταλίαν, ἐν τῇ ὁποία κατὰ τῷ 1890 ἦσαν 657 ἀνώνυμοι Ἐταιρεῖαι, ἀντιπροσωπεύουσαι 1,700.000.000, τῷ 1900 δὲ ἠϋξήθησαν εἰς 1215 ἀνωνύμους ἐταιρεῖας ἀντιπροσωπευούσας 3,366.000.000 φρ.

Ἐπίσης ἐν Ἀγγλίᾳ, ἔνθα πάντα σχεδὸν τὰ καταστήματα εἶνε Limited ἀπὸ 1825 ἀνωνύμους ἐταιρεῖας, ἀντιπροσωπευούσας 25,000.000 £, τῷ 1906 ἠϋξήθησαν εἰς 5060 ἀνωνύμους ἐταιρεῖας, ἀντιπροσωπευούσας κεφάλαιον 15,000.000.000 £.

Ἡ αὐτὴ περίπου καταπληκτικὴ αὔξισις τῶν ἀνωνύμων ἐταιρειῶν παρατηρεῖται καὶ ἐν Γερμανίᾳ. Ἐκ τῶν κατωτέρω βλέπομεν ὅτι εἰς τὰ μεγάλα Κράτη ὁ κινητὸς πλοῦτος μέλλει νὰ ὑπερκαυτῆσῃ τὸν ἀκίνητον. Εἰς τινὰ μικρὰ ὅμως Κράτη δὲν παρατηρεῖται τόσον τὸ φαινόμενον τοῦτο, ἐπειδὴ δὲν ἀνεπτύχθησαν εἰσέτι ἀσκούτως. Ἐν τούτοις ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν ἀνωνύμων ἐταιρειῶν βλέπομεν ὅτι καὶ εἰς ταῦτα ὁ κινητὸς πλοῦτος ἀναπτύσσεται ταχύτερον τοῦ ἀκινήτου. Σχετικῶς μὲ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα ἴδωμεν τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ κινητοῦ αὐτῆς πλοῦτου, δὲν πρέπει νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν μόνον τὰς ἀνωνύμους ἐταιρεῖας, πρὸς ἃς ὁ Ἕλλην δὲν τρέφει μεγάλην ἐμπιστοσύνην, ἀλλὰ καὶ τὰ δάνεια, τὴν ναυτιλίαν, τὰ ξένα χρεώγραφα καὶ τὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγόμενα χρήματα.

Ἐν Ῥουμανίᾳ, ὅπου ἡ καλὴ πίστις ἔχει ἀναπτυχθῆ πολὺ, αἱ ἀνώνυμοι ἐταιρεῖαι ὁσημέραι αὐξάνονται, ἐνῶ παρ' ἡμῖν κατὰ τὴν ὀρθοτάτην γνώμην τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀνδρ. Ἀνδρεάδου ὁ Ἕλλην δὲν ἔχει τὸ πνεῦμα τοῦ συνεταιρισμοῦ φοβούμενος συνεταιρισμοὺς ἔνεκα καταχρήσεων, γενο-

μένων κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ὑπὸ τινων διαχειριστῶν ἀνωρύμων ἐταιρειῶν.

**VIII. Πρόσθετα δέκατα ἐπὶ τῶν ἀμέσων φόρων.
Πρόσθετος φόρος.**

Τὰ πρόσθετα δέκατα ἦσαν ἡ σανὶς τῆς σωτηρίας τοῦ ἰσοζυγίου τῶν Προϋπολογισμῶν. Ἐπὶ τῶν τεσσάρων φόρων, ἤτοι τοῦ προσωπικοῦ, τοῦ ἐγγείου, τῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ τῶν ἀδειῶν, τὸ Κράτος λαμβάνει $\frac{2}{10}$ διὰ δὲ τὰ ἀποθεματικά ταμεῖα τῶν Δήμων εἰσπράττεται ἐπίσης $1\frac{1}{2}$ δέκατον.

Ἐκτὸς τούτων καὶ ἀνεξαρτήτως τῶν ἄλλων φόρων αἱ ἐπαρχαὶ καὶ οἱ δῆμοι εἰσπράττουν καὶ ἄλλα δέκατα. Οὐδέποτε ὁ ἀριθμὸς τῶν δεκάτων αὐτῶν καθορίζετο ἐκ τῶν προτέρων. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Ὄργανικοῦ Κανονισμοῦ τὰ δέκατα ταῦτα συνελέγοντο δι' ἐπιδόσεων. Ἐκαστὸν χωρίον ὑπεχρεοῦτο νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἡγεμόνα καθορισμένον ἐκ τῶν προτέρων ποσόν, ὅπερ προήρχετο ἐξ ἐπιδόσεων ὅλων τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου.

Ἐτερον πρόσθετον δέκατον ἐπιβλήθην εἰς τὸν προσωπικὸν καὶ τὸν τοῦ ἐπιτηδεύματος φόρον ἀνεφάνη τῷ 1834, ὅπερ εἰσπράττετο μόνον παρὰ τῶν ἐμπόρων καὶ βιομηγάνων τῶν πόλεων, προσδιορισθὲν διὰ τὴν διατήρησιν καὶ καλλωπισμὸν τῶν πόλεων. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ὄργανικοῦ Κανονισμοῦ ἐγένοντο ἀρκεταὶ καταχρήσεις εἰς τὰ πρόσθετα ταῦτα δέκατα, ἅτινα ἀνήρχοντο ἐνίοτε εἰς 50% τοῦ προσωπικοῦ καὶ τοῦ τοῦ ἐπιτηδεύματος φόρου.

Νομίζομεν ὅτι ὁ φόρος οὗτος δὲν εἶνε κατάλληλος δι' ἡμᾶς, ἐπειδὴ θὰ συνέβαινε καὶ παρ' ἡμῶν ὅτι συνέβη καὶ ἐν Σερβίᾳ, ἤτοι καταχρήσεις τοῦ δικαιώματος τούτου ἐκ μέρους τῶν Κυβερνητῶν. Ἐν Σερβίᾳ¹ ὑφίσταται καὶ νῦν πρόσθε-

¹ Dr Zoran. St. Markowitsch: Das Ertragssteuersystem in Serbien, Pag. 50. Θεοδ. Κριεζή: Περί Ἀμέσων Φόρων ἐν Σερβίᾳ.

τος φορολογία βαρεῖα, ἥτις εἶνε ἀληθῆς ἀθεράπευτος πληγὴ διὰ τὸν Λαόν, διότι ἐκτὸς τῶν 75 παραδ. ἄτινα πληρώνουν οἱ Σέρβοι ἐπὶ ἐκάστου φράγκου (ἀμέσου φόρου, ἦτοι 75%), πληρώνουν καὶ διὰ τρία εἶδη ἐσωτερικῶν δαπανῶν, συντηρήσεως γεφυρῶν κλπ. πρόσθετον φόρον, μὴ ὑπερβαίνοντα τὰ 18% ἐτησίως καὶ οὕτω συνέβη, ὅπως ἡ πρόσθετος αὕτη φορολογία ἀνέλθη εἰς 10% τῶν ἀμέσων φόρων. Ἐν Σερβίᾳ ἡ πρόσθετος αὕτη φορολογία ἀνῆλθε τῷ 1894 εἰς 7.919.610.83 φρ. τῷ δὲ 1900 ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὑψιστον σημεῖον, ἦτοι 12.416.286.54 φρ. κατέπεσεν ὁμως πάλιν τῷ 1901 εἰς 10.486.186.63 φρ.

Γ Ε Ν Ι Κ Α

Ἄνασκοποῦντες τὰ ἀνωτέρω δὲν θὰ ἦτο ἴσως τολμηρὸν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῆς Ρουμανίας συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν οἰκονομικὴν εὐρωστίαν αὐτῆς καὶ φυσικῶς εἰς τὴν ὅλην πρῶσον τῆς χώρας καὶ τοῦ Λαοῦ, ὥστε δικαίως σήμερον νὰ θεωρῆται ἡ Ρουμανία ὡς ἐν τῶν μᾶλλον προηγμένων Κρατῶν τοῦ Αἴμου.

Εὐτυχῶς ὁμως ἀπὸ τινος παρατηρεῖται καὶ ἐν Ἑλλάδι μεῖζων προσοχὴ περὶ τὰ οἰκονομικά, ἅτινα μέχρι τοῦδε δὲν ἠδύναντο νὰ ὀρθοποδήσωσι παρ' ἡμῖν, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἔνεκεν τῆς ἐλλείψεως τῆς προσηκούσης οἰκονομικῆς πολιτικῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἔνεκεν τῶν πολλαπλῶν Ἐθνικῶν ὑποχρεώσεων.

Ἔχομεν ὁμως τὴν πεποίθησιν ὅτι ταχέως ἡ φιλιτάτη ἡμῶν Πατρις θὰ καταλάβῃ καὶ ὡς Κράτος πρωτεύουσαν οἰκονομικὴν θέσιν μεταξὺ τῶν Κρατῶν τοῦ Αἴμου, ὅπως νῦν κατέχει τοιαύτην ὡς Ἔθνος.

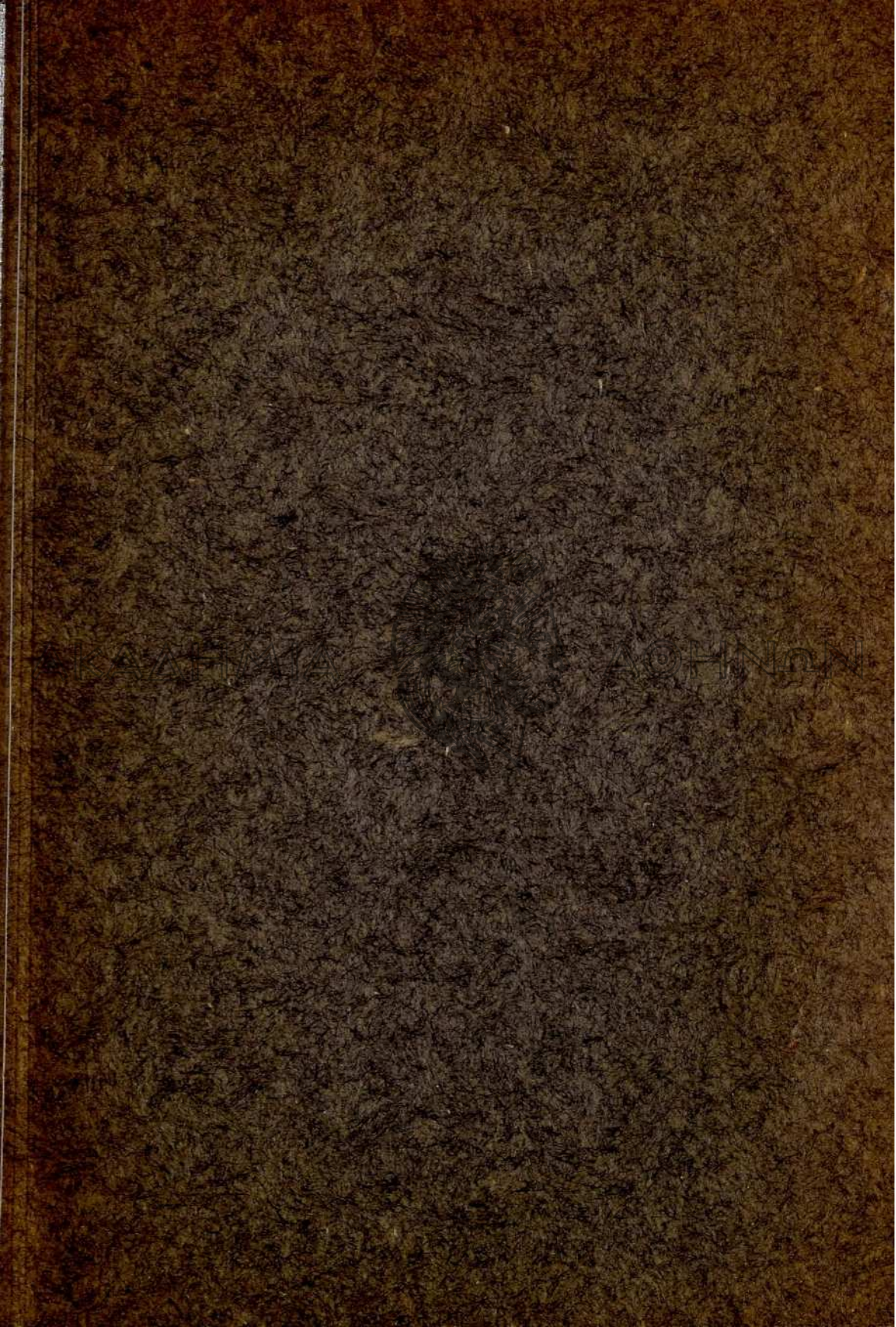
ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
A') Ἀντὶ προλόγου	7
B') Εἰσαγωγή	11
Γ') Ἀμεσοὶ φόροι :	
I Προσωπικὸς φόρος	14
II Ἐγγειος φόρος	18
III Φόρος ἐπὶ τοῦ ἐπιτηδεύματος	26
IV Φόρος ἐπὶ τῶν οἰνοπνευματικῶν ποτῶν	29
V Φόρος ἐπὶ τῶν δαμασκηγῶν	30
VI Τέλος 5 % ἐπὶ τῶν μισθῶν καὶ συντάξεων	31
VII Φόρος ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος τῶν κινητῶν κεφαλαίων	32
VIII Πρόσθετα δέκατα ἐπὶ τῶν ἀμέσων φόρων	34
Δ') Γενικά	35

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000000223

A11997

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ ΚΑΙ ΜΠΑΡΤ
ΠΑΤΡΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀθήναι, Τυπογραφεῖον Ἑστίας· Ἐστίας· Κ. Μάισναρ καὶ Ν. Καρυδοῦρη — 8816